

Premirje v rudarski stavki; obnova obrata naznanjena

Konferenca med Lewi-
som in operatorji v
Beli hiši uspešna

OSLOVITVE AV-
TARSKIH DELAVCEV

Washington, D. C., 11. maja. — Rudarska stavka, ki je bila okli-
čena 1. aprila, bo končana v pon-
edeljek jutraj na podlagi pre-
mire, katerega je predlagal
L. Lewis, predsednik ru-
darske unije UMWA, včeraj po-
stope in bo trajalo dva tedna.
Pogajalnega odbora orga-
nizacije operatorjev so pristali
na premirje, kar pomeni, da bo
v preloženih obnov-
itvah se, da bo dosežen
razum med rudarsko unijo in
operatorji pred potekom pre-
mire. Lewis je predlagal pre-
mire na konferenci z operator-
ji, katero je sklical predsednik
Truman in se je vršila v Beli
hiši. Truman je zagotovil ope-
rativno, da bodo cene premogov
in rudarstva zvišane, da bodo lahko
večje obratovalne stroške.
Lewis je predlagal, da mora bi-
ti plačane plače, ki bo izvajajo-
či nadaljnjih pogajanj, re-
lativno. Konferenca v Beli
hiši je trajala 90 minut.

Truman je izrazil upanje, da
operatorji in reprezentan-
ti dosežejo sporazum o vseh
pogajanjih, ki se niso re-
šili do prihodnje srede, ko se
ponovno sestali v Beli hiši
ročno o rezultatu pogajanj.
Lewis je naznanil, da so
operatorji in Lewis v načelu
razumeli glede ustanovitve
skladov za zaščito
trajev. Ta zadeva je bila
na sporno krog v pogajanjih.
Lewis je opozoril Lewisa in
O'Neill, reprezentan-
te organizacije operatorjev, da
se bosta zedinila
in sklenitve nove pogodbe.
Nadomestila ono, katere
vrednost je potekla 31. marca.

Washington, D. C., 11. maja. —
Lewis se je po konferenci v
Beli hiši sestel s člani odbora za
rudarske unije. Spre-
jet je bil zaključek, da se pošlje
predsednikom vseh
rudarskih unij s pozivom, naj
se bodo vsi rudarji
na delo v ponedeljek.

Prvi koraki so bili storjeni
za hranitve s premogom. Ad-
ministracija za civilno produk-
cijo je odredila zvišanje produk-
cijskega plana. Prizadete
anglo-ameriške države, Penn-
sylvanija, New York in New
Jersey.

Senator Lucas, demokrat iz
Iowa, je predlagal arendira-
nje rudarskega zakonskega
zakona, da se vzame stavkarjem,
da se vrnejo na delo v pod-
ročje, katere zaseže federalna
priloge, katere jim garan-
tirajo Wagnerjev zakon.

Adm. premogovnikov sta
predlagala John D. Small, na-
čelnik administracije za civilno
produkcijo, in John W. Snyder,
direktor urada za vojno mobiliz-
acijo in preureditev industrije.

Posojilo za Anglijo odobreno

Štirje amandementi
poraženi v senatu

Washington, D. C., 11. maja. —
Senat je s 46 proti 34 glasovom
odobril posojilo Veliki Britaniji
pod pogoji, katere je predlagala
administracija. Štirje restri-
kcijski amandementi so bili pora-
ženi.
Po odobritvi v senatu je bil
načrt poslan nižji kongresni
zbornici, kjer bo naletel na opo-
zicijo. Mnenje prevladuje, da
bo sprejet kljub opoziciji. Kon-
gresnik Spence, demokrat iz
Kentuckyja in načelnik odseka
za bančne in denarne zadeve, je
naznanil, da se bodo pričela za-
slišanja prihodnji tork. Trajala
bodo morda dva tedna.

Vodilno vlogo v kampanji za
odobritev posojila je igral sena-
tor Barkley, demokrat iz Ken-
tuckyja in vodja demokratske
večine v senatu. On je ostro
obsojil zavlačevalno taktiko o-
pozicije in zbral sile, ki so kon-
čno porazile restriktorske a-
mandementi.

Senat je ratificiral dogovor,
da Velika Britanija dobi po-
sujlo \$3,750,000,000, katero potre-
buje za financiranje rekonstruk-
cije industrije in ekonomije. Za
posojilo je glasovalo 29 demo-
kratov in 17 republikancev, pro-
ti pa 16 demokratov in 18 re-
publikancev.

Unija CIO izvojevala zvišanje

Dolga stavka proti
Westinghouse
Electric Co. končana

Pittsburgh, Pa., 11. maja. —
Unija United Electrical, Radio
& Machine Workers CIO je na-
znanila dosego sporazuma z
Westinghouse Electric Co. in
konec stavke, ki je trajala 115
dni. V tej je bilo udeleženo
čez 75,000 delavcev.

Sporazum določa med drugim
zvišanje plače za 18 centov na
uro. Stopil bo v veljavo, ko ga
bodo člani unije odobrili.

Stavkarji so izvojevali tudi
druge zahteve. Ena se nanaša
na zboljšanje delovnih pogojev.
Voditelji unije so pozvali vse
stavkarje, naj se vrnejo na delo.

Francoški general Weygand pomilošen

Pariz, 11. maja. — General
Maxime Weygand, vrhovni po-
veljnik francoskih oboroženih
sil v času kapitulacije pred Nem-
ci l. 1940, je bil pomilošen. On
je star 80 let in nahaja se v vo-
jaški bolnišnici. Weygand je bil
aretiran na obtožbo sodelovanja
s sovražnikom.

ne v Detroitu in drugih mestih
in odslavila čez 110,000 delav-
cev. V tovarnah General Motors
Corp. je upošlenih 215,000
delavcev. Obnovile so obrat
pred šestimi tedni, ko je bila
dolga stavka končana.

Detroiti mestni svet je od-
redil zatemnevanje. Zupan Ed-
ward J. Jeffries je dejal, da bo
zatemnevanje trajalo, dokler ne
bo rudarska stavka končana.
Governor Harry F. Kelly je
odredil znižanje porabe elektri-
čne sile v vseh michiganskih me-
stih in pregled zalog premoga.

Domače vesti

V bolnišnici

New Duluth, Minn. — V bol-
nišnici St. Mary v Duluthu se
nahaja Julia Franik, članica dru-
štva 205 SNP, ki se je morala
podvreči operaciji. Zdravje se
ji vrača na bolje.

Zopet v civilu

James City, Pa. — Dne 27. a-
prila je bil častno odpuščen od
vojakov Frank Rolich, član dru-
štva 391 SNP. V armadi je bil
29. mesecev, služil v 11. zračni
diviziji, bil v bojih na Filipinih
in po kapitulaciji poslan na Ja-
ponsko, od koder se je vrnil do-
mov. Pred par meseci je bil
častno odpuščen tudi njegov sta-
rejši brat Joe, pri vojakih skoraj
tri leta, služil pri mehanizirani
kavaleriji in bil na evropskih
bojiščih. Tudi on je član dru-
štva 391. — Dne 27. aprila sta se
poročila Dorothy Ulljan iz She-
fielda, Pa. in Stanley Korbar iz
Gowande, N. Y. Obilo sreče!

Iščejo sorodnike

Lowber, Pa. — Emilija Celin
je prejela pismo iz starega kra-
ja, v katerem jo prosijo znanke,
da bi jim poiskala brate. Sestre
iščejo brata Janeza Prosen, po
domače Nežnarjev, in Jožeta
Jermeniča, oba iz Podgraja pri
Ilirski Bistrici. Helena Iskra pa
išče brata Jožeta Iskra iz Senka
št. 7. Nahaja se nekje v Michi-
ganu in je prošnja, da se zglo-
sijo sestro iz Zabi št. 7, pošta Ilirska
Bistrica, Primorje, Jugoslavija.

Is Clevelanda

Cleveland, — V bolnišnici je
umrl Mathew Kutchur iz Eucli-
da, star 45 let, doma iz Spodnje-
ga Sendolaca pri Štorjah na Pri-
morskem, v Ameriko od 1920.
Bil je član društva 5 SNP in
SMZ ter vodil gostilno na E.
185 st. Zapuščena žena, pri voja-
kih sina (on je na poti domov iz
Nemčije), brata Franka, v stare-
m kraju pa dve sestri in očma.
— Pri družini Stanley Andolek
so se oglasile rojenice in pustile
sinčka. — Pevsko društvo Jadran
je prispevalo \$500 za otroško bo-
lnišnico v Sloveniji.

Nov grob na zapadu

San Francisco, Cal. — Tukaj
je umrla Katarina Slavnik, vdo-
va, doma iz Dragomlje vasi, fa-
ra Suhor. Zapuščena štiri sinove,
vsi veterani zadnje vojne, in
hčer. Članica je bila dveh sa-
mostojnih društev.

Smrt mladeniča

Chicago, — Dne 6. maja je u-
mrl Johnny Koščak, ki zapušča
mater, brata in več sester.

Ceremonije klanovcev v Georgiji

Stone Mountain, Ga., 11. maja.
— Pet lesenih križev je gorelo
na vrhu gore Stone kot znak, da
je gibanje organizacije Ku Klux
Klan oživelo. Čez 500 novih
članov je bilo sprejetih v orga-
nizacijo. To je bila prva jav-
na demonstracija klanovcev od
japonskega napada na Pearl
Harbor. Ceremonij se je ude-
ležilo čez tisoč ljudi.

Sovjeti odprli razstavo v Leipzigu

Leipzig, Nemčija, 11. maja.
— Sovjeti so storili važno propa-
gandno potezo z odprtjem raz-
stave v tem mestu in oživetjem
600 let stare tradicije. Nemci v
vseh krajih dežele so bili po-
zabljani, naj obiščejo razstavo.
Oni Nemci, ki so že obiskali
razstavo, so dobili vtis velikega
ekonomskega napredka, ki je bil
dosežen pod sovjetsko kontrolo
Leipziga.

Zveza med Jugo- slavijo in Češko

Pakt prijateljstva
podpisan v Belgradu

Belgrad, 11. maja. — Podpis
prijateljskega pakta in zveze
med Jugoslavijo in Čehoslovaki-
jo je bil glavna točka proslav-
obletnice poraza nazijske Nem-
čije in zavezniške zmage v Evropi.
Čehoslovaška delegacija, ka-
teri sta načelovala premier Fier-
linger in zunanji minister Masa-
ryk, je bila navdušeno sprejeta
in pozdravljena v Belgradu.

Govorniki so naglašali va-
žnost bratstva med jugoslovans-
kim in čehoslovanskim ljud-
stvom. Vršila se je vojaška pa-
rada, v kateri je bila razkazana
motorna oprema jugoslovanske
armade. Parada je šla mimo
odra, na katerem so stali mar-
šal Tito, češki državnik in za-
vezniški vojaški častniki. Bila
je demonstracija važnosti zveze,
katero tvorijo Jugoslavija, Če-
hoslovakija, Poljska in Rusija.
Pozornost so vzbujali težki ru-
ski tanki in motorizirano topni-
štvo.

Odbor CIO naznanil kampanjo

Poraz nekaterih
senatorjev in kon-
gresnikov je cilj

Atlantic City, N. Y., 11. maja.
— Odbor za politično akcijo
Kongresa industrijskih organi-
zacij je naznanil kampanjo, ka-
tere cilj je poraz desetih sena-
torjev in velikoga števila kon-
gresnikov pri novembrskih voli-
tvah. Načelnik odbora je Sidney
Hillman, predsednik unije
Amalgamated Clothing Work-
ers.

Med člani kongresa, proti ka-
terim bo odbor vodil kampanjo,
so senatorji McKellar, Wheeler,
Bilbo, Byrd, Radcliffe, Gerry,
Shipstead, Langer in Burns,
med kongresniki pa Rankin,
Bennett, Church, O'Konski,
Hoffman, Martin in več drugih.

Hyman Blumberg, tajnik A-
meriške delavske stranke v New
Yorku in podpredsednik Amal-
gamated Clothing Workers, je
dejal, da bo odbor vodil kampanjo
proti gubernorju Thomasu
E. Deweyju, republikancu, če bo
ponovno kandidiral za gover-
nerja. Dewey je bil predsedni-
ški kandidat republikanske
stranke pri volitvah l. 1944.
Blumberg je rekel, da je rekord
Deweyja rekord republikanske
stranke na splošno, rekord po-
lomov, zablod in dvoobraznosti.

Na seji odbora za politično ak-
cijo je govoril tudi Philip Mur-
ray, predsednik CIO. On je o-
krcal Williama Greena, pred-
sednika Ameriške delavske fede-
racije, in Johna L. Lewisa, pred-
sednika rudarske unije UMWA,
ker sta se izrekla za konkuren-
čno organizatorično kampanjo
med delavci v južnih državah.
Murray je napovedal, da bo or-
ganizatorična kampanja CIO na
jugu uspešna kljub konkurenci.

Tri politične organizacije so
se izrekle za kooperacijo v kam-
panji za izvolitev progresivcev
pri kongresnih volitvah. Te so
odbor za politično akcijo CIO,
odbor državljancev za politično
akcijo in splošni odbor znanosti,
umetnosti in poklicev. Vse so
napovedale boj nazadnjakom.

Izgredi v Kairu; 40 ranjenih

Kairo, Egipt, 11. maja. — No-
vi izgredi so nastali v tem me-
stu v zvezi z oklicem enodne-
vne arabske stavke. Ta je bila
oklicana v znak protesta proti
poročilu britsko-ameriške komi-
sije s priporočili, naj židovski

SPORAZUM MED VELESILAMI O NE- KATERIH TOČKAH

Molotov proti sklicanju
mirovne konference

VPRAŠANJE ITALI-
JANSKIH KOLONIJ

Pariz, 11. maja. — Zunanji
ministri štirih velesil so se spo-
razumeli o nekaterih spornih
točkah in konferenca, ki je bila
v zastoju, je oživela. Pričakuje
se, da bodo nekatere sporne za-
deve rešene s sklenitvijo kom-
promisov.

Ameriški državni tajnik Byr-
nes je umaknil zahtevo, da pri-
dejo italijanske kolonije v Afri-
ki pod poverjenišvo organizaci-
je Združenih narodov. Pristal je
na predlog francoske delegacije,
da Italija dobi poverjenišvo.

Britski zunanji minister Er-
nest Bevin je pristal na predlog
s pridržki. Izjavil je, da bo vztra-
jal pri zahtevi, da mora Velika
Britanija dobiti poverjenišvo
nad Libijo. Francija je predla-
gala kompromisno rešitev vpra-
šanja italijanskih reparacij. Vso-
ta naj se zniža na sto milijonov
dolarjev in dobila naj bi jo Ru-
sija. Jugoslavija in Grčija naj
bi dobili odškodnino v drugi
obliki.

Vršile so se diskuzije o Trstu,
toda sprejet ni bil noben zaključ-
ek. Rusija še vedno vztraja pri
zahtevi, da mora Trst priti pod
Jugoslavijo.

Pariz, 11. maja. — Ruski zu-
nanji minister V. M. Molotov je
zavrnil predlog ameriškega držav-
nega tajnika Byrnesa glede
sklicanje mirovne konference
reprezentantov 21 zaveznških
držav, ki naj bi se pričela v Pa-
rizu 15. junija, zaeno pa je pri-
poročilo štiridesetih odmor se
zunanjih ministrov štirih velesil,
da bodo namestniki zunanjih
ministrov lahko razpravljali o
glavnih točkah mirovnih pogodb
za poražene države.

Priporočilo ruskega ministra
kakor predlog ameriškega držav-
nega tajnika, je obviselo v
zraku. Molotov je dal razume-
ti, da se bo sovjetska delegacija
držala v Moskvi sklenjenega do-
govora, da se mora mirovna kon-
ferenca vršiti potem, ko se zu-
nanji ministri zedinijo med seboj
o mirovnih pogodbah.

Jasno je, da ne bo prišlo do
sporazuma med zunanjimi mi-
nistri o temeljnih načelih. Raz-
like med Sovjetsko unijo in za-
padnimi velesilami so se pojavi-
le in te ovirajo dosego sporazu-
ma. Sporna vprašanja vključu-
jejo Trst, Julijsko Krajino, ita-
lijske kolonije v Afriki, svo-
bodno plovbo po reki Donavi,
ekonomske nediskriminacije v
balkanskih državah in odpoklic
zaveznških čet iz poraženih
držav.

Molotov se je izrekel proti
predlogu za sklicanje mirovne
konference na 15. junija, ker bi
če bi bil predlog sprejet, člani
ameriške, britske in francoske
delegacije odpotovali domov in
bi zadeva mirovnih pogodb osta-
la nerešena. Volitve v Franciji,
pri katerih bo komunistična
stranka igrala važno vlogo, se
bodo vršile 2. junija. Iz tega in
drugih razlogov je Molotov pri-
poročal nov sestanek zunanjih
ministrov 5. junija.

Ruski zunanji minister je za-
vzel stališče, da se mirovna kon-
ferenca ne more vršiti, dokler ne
pride do sporazuma o mirovnih
pogodbah med štirimi velesila-
mi. On je obdolžil Byrnesa, da
hoče razmrevati moskovski do-
govor.

begunci v Evropi določijo zavetje
v Palestini. Najmanj 40 oseb je
bilo ranjenih v bitki z egiptsko
policijo in britskimi četami.

Churchill za združe- ne evropske države

Bivši premier
pohvalil pakt
z Rusijo

Haag, Holandija, 11. maja. —
Bivši britski premier Winston
Churchill je predlagal formira-
nje združenih držav v Evropi na
zapadu in vzhodu in naglasil, da
bi to omogočilo enotnost konti-
nenta in prineslo blaginjo, pra-
vičnost in mir. Churchill je pri-
šel v Holandijo na povabilo kra-
ljice Viljemine ob šestletnici
nemške invazije dežele.

V svojem govoru pred člani
holandskega parlamenta je
Churchill rekel med drugim:
"Jaz ne vidim nobenega razlo-
ga proti ustanovitvi združenih
držav v Evropi. Nastala bi enot-
nost na kontinentu, kakršne ne
poznamo od rimskega imperija.
Ta enotnost nam bi dala blagi-
njo, pravičnost in mir."

Churchill je pohvalil dvajset-
letno pogodbo prijateljstva, ka-
tero je Velika Britanija sklenila
s sovjetsko Rusijo in je ena iz-
med garancij svetovnega mira.
Dejal je, da ta ni v konfliktu z
drugimi pogodbami. Churchill
je obsodil tip nacionalizma, ki
se izraža v nesmiselnem hotenju,
da mroa biti največji na svetu.

"Ena glavnih dolžnosti Zdu-
ženih narodov je zaščita pravic
malih držav pred velesilami,"
je rekel Churchill. Pohvalil je
tudi Ameriko in naglasil, "da bi
bila morda vsa Evropa v temi
danes, če nam ne bi naš prija-
telji na drugi strani oceana pri-
skočili na pomoč z orožjem. Za-
deve britanskega imperija so tes-
no povezane z zadevami Zdu-
ženih narodov. To tesno prijatel-
stvo med Veliko Britanijo in A-
meriko je v korist vsemu svet-
u."

Volitve o monarhiji v Grčiji

Vršile se bodo
v septembru

London, 11. maja. — Odločitev
Velike Britanije in Amerike je
odprla pot volitvam v Grčiji
glede restavriranja monarhije
ali ustanovitve republike. Vrši-
le se bodo v septembru tega le-
ta, namesto v letu 1948. Odlo-
čitev je v soglasju z željami gr-
ških monarhistov, ki so zmagali
pri nedavnih volitvah.

Naznanilo pravi, da bosta Ve-
lika Britanija in Amerika po-
slali opazovalce v Grčijo. Obe,
kakor tudi Francija, sta imeli
opazovalce v Grčiji pri volitvah
31. marca. Rusija je bila tudi
povabljen, naj pošlje opazoval-
ce, a je povabilo odklonila z iz-
javo, da se ne mara vmešavati v
grške notranje zadeve.

Besednik britske delavske
vlade je omenil dva razloga, za-
kaj se je ta odločila za volitve v
Grčiji v septembru. Eden je že-
lja za odpoklic britskih čet iz
dežele, drugi pa potreba na-
voznosti zaveznških čet v Gr-
čiji pred volitvami za zatiranje
terorizma.

Avtoritete trdijo, da je brit-
ska delavska vlada proti resta-
viranju monarhije v Grčiji in
povratku kralja Jurija na pre-
stol. Slednji biva v Angliji.
Drugi trdijo, da se vlada boji
raztegnitve sovjetskega vpliva
na Grčijo.

Nemški špijon v Argentini osvobojen

Buenos Aires, Argentine, 11.
maja. — Nemški špijon Claudio
Watjen, ki je bil aretiran in pri-
držan v zaporu v svrhu deporta-
cije, je bil osvobojen. Vrhovno
argentinsko sodišče je razvelja-
vilo odlok nižjega sodišča, na-
kar je bil Watjen izpuščen iz
ječe.

ITALIJANSKI KRALJ SE ODPO- VEDAL PRESTOLU

S svojo ženo Heleno je
odpotoval v Egipt

ODLOČITEV O USO-
DI MONARHIJE

Rim, 11. maja. — Kralj Viktor
Emanuel se je formalno odpove-
dal prestolu, katerega je držal
45 let, v prilog svojemu sinu
Humbertu, ki je bil imenovan za
poglavarja Italije pred dvema
letoma.

Abdikacija je bila formalno
podpisana v vili pri Posillipu v
bližini Neaplja in ceremonije so
trajale samo pet minut. Presto-
lonaslednik Humbert, mornarič-
ni minister Raffaele de Cour-
ten in nekaj drugih oseb se je
udeležilo ceremonije. Viktor E-
manuel je star 74 let.

Novi kralj je star 41 let. Pre-
vzel je ime Humbert II. po svo-
jem staremu očetu Humbertu I.,
ki je bil umorjen v bližini Mila-
na 29. julija l. 1900. Novi kralj
je četrti v moderni Italiji, ki je
bila združena l. 1861.

Mornarični krogi so izjavili,
da je britska vlada dovolila Vik-
torju Emanuelu bivanje v Kairu,
Egipt. Dva reprezentanta egipt-
ske vlade sta bila v Rimu zadnji
teden in aranžirala priprave za
odhod Viktorja Emanuela v pro-
stovoljno izgnanstvo.

Takoj po podpisu dokumenta
o abdikaciji sta se Viktor Ema-
nuel in njegova žena Helena
ukrle na italijansko križarko
Abruzzi, ki je odinila proti E-
giptu. Govorice, da se bo kralj
odpovedal prestolu, so pričele
krožiti takoj po porazu Italije v
vojni. Viktor Emanuel je do-
sledno podpiral Mussolinijev fa-
šistični režim in je odgovoren za
nesrečo, ki je zadela italijansko
ljudstvo.

Odločitev o italijanski monar-
hiji bo padla pri volitvah 2. ju-
nija. Palmiro Togliatti, vodja
komunistične stranke in justič-
ni minister v sedanji koalicijski
vladi, je dejal, da je abdikacija
nelegalna. V bistvu je poteza
za ohranitev monarhije v Italiji.
Dalje je rekel, da bo ustavna
skupščina določila, kdo bo kralj,
če se bo ljudstvo pri volitvah iz-
reko za ohranitev monarhije in
proti ustanovitvi republike.

Deportacija nacistov iz Španije

Madrid, Španija, 11. maja. —
Vlada diktatorja Franca se je
udala pritisku zaveznških držav
in odredila deportacijo 12 naci-
stov v Nemčijo. Med temi so
Kurt von Rohrscheldt, general
Hans Dorer, polkovnik Kurt
Meyer-Doehner in stotnik Eckar
Kraher. Vsi ti so bili člani
nemškega poslanstva v Madri-
du. Transportno letalo je odpe-
ljalo nacist v Stuttgart, Nem-
čija.

Veljavnost nabornega zakona podaljšana

Washington, D. C., 11. maja. —
Senat se je soglasno izrekel za
podaljšanje veljavnosti nabo-
rnega zakona za šest tednov.
Predsednik Truman je v svoji
poslanci kongresu predlagal
podaljšanje veljavnosti zakona
do 1. julija prihodnjega leta.

Brazilska luka pod vojaško kontrolo

Rio de Janeiro, Brazilija, 11.
maja. — Santos, veliko prista-
niščno mesto, je prišlo pod voja-
ško kontrolo, ko so pristanišni
delavci obvestili vlado, da ne
bodo razkladali tovorov s špan-
skih parnikov. Besednik vlade
je dejal, da so pristanišni del-
lavci v Santosu pod dominacijo
tujih komunistov.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Združene države (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$6.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

SLOVANI VSTAJAJO

Bellingham, Wash.—Danes je velika noč—simbol vstajenja! Če je kdaj imel ta praznik v zgodovini večji pomen, gotovo ni bil večji za slovanske narode kot letošnji. Slovenci, kakor na splošno tudi vsi slovanski narodi, v resnici vstajajo k novemu, boljšemu in pravičnejšemu življenju. Zgodilo se je, kar bi si človek ne bil upal niti misliti pred nekaj leti! Ali je bila to neka višja volja? Kdo more oporekati, da ni?

V Prosveti z dne 15. aprila je bil priobčen Barbičev dopis o Draži Mihajloviču. Naj o tem izrazim sledeče: Ako bi bil Draža gentleman in kot tak postopal, ko mu je Tito ponudil spravo in sodelovanje proti skupnemu sovražniku, bi bil Tito brez dvoma ostal daleč zadaj v Churchillovih in Rooseveltovih očeh. Jugoslavija bi ostala kot je bila, namreč kraljevina. Ampak Draža je postopal proti Titu in njegovi vojski vse drugače kot gentlemano. Glej Adamičovo knjigo "My Native Land," stran 63, kjer se začne poglavje "Beginnings of World War III".

Po daljšem pogajanju sta se Tito in Draža v nekaterih točkah sporazumela, nakar je Tito poslal Mihajloviču 500 pušk in 42.000 nabojev kot dokaz, da bo držal besedo, kot sta se domenila. Ni pa besede držal Mihajlovič in njegovi častniki so še naprej napadali Titove borce. (Glej stran 72.) Tako je torej postalo očitno, kdo se bori proti Nemcem in kdo je na strani demokracij oz. zaveznikov držav. Anglija je vse storila, da bi diskreditirala "komuniste", ampak to bi povzročilo razdor med zavezniki, ki so bili tedaj še daleč od zmage nad osi. Tako ni mogel Churchill drugega storiti kot priznati Tita. Na kratko rečeno: Mihajlovičeva stupidnost, ker ni sodeloval v boju s Titom, ga je privedla tja, kjer je. Tudi Hitler in nemški narod bi ostal na višini, ako bi ne bil napadel Rusije.

Če je človek obseden z gotovimi fiksnimi idejami, zdrči v lastno pogubo... Seve, Slovenci še niso izvojevali končne zmage. Trst še ni njihov. Upati je, da bodo po kakšnih potih prišli do rešitve. Če bi bil Roosevelt še vedno živ, bi bilo veliko lažje, vsaj tako sodim. Nesreča za vse narode je, ker je še vse preveč histeričnih mož na vodilnih mestih. Oni ne vidijo, da jih je čas pretekel, da sužnji niso več potrebni, kakor sta tudi pomp in slava le spomin na preteklost. Oni ne vidijo, da se mora moderna znanost osredotočiti na posamezne kraje ali dele. Znanost zahteva kooperacijo, in sicer čim v širšem krogu, tem bolj je učinkovita. To so danes že očitna dejstva, znana tudi navadnim slojem.

Vzemimo za primer Anglijo, ki se tako krčevito drži svojega imperializma. Recimo, da bi se združila z Rusijo. Ali ne bi bilo boljše za angleški narod kot tudi za druge narode, če bi se združili in delali skupni načrt za dobrobit vseh narodov? Kaj vendar ima angleški narod od tega, ker se naziva "angleški imperializem"? Če bi se združili z Rusijo, bi vseeno obdržali svojo kulturo, narodnost in suverenost. Saj bi se združili le na ekonomskem polju za izboljšanje življenjskega standarda.

Človeške družbe. Ako čas še ni zrel za tak korak, tedaj je bolje, da se počaka, kajti ustanovitev kakšne ozkoprčne in ozkotirne socialistične internacionale, ki bi bila odprto ali prikrito sovražna napram Rusiji, bi le povzročilo novo bratovsko vojno med razredno zavednim delavstvom. To pa bi bil največji zločin nad interesi svetovnega delavstva.

Čas vsekar zahteva, da med svetovnim proletariatom zopet zadoni staro socialistično geslo: "Delavci vseh dežel, združite se!" To geslo je predvsem treba realizirati v Evropi, kjer je kapitalizem kot dominantni gospodarski sistem v popolnem razkroju in kjer je združena delavska, yes, tudi socialistična in komunistična fronta kardinalna potreba za čim hitrejšo rekonstrukcijo in zgraditev nove človeške družbe na razvalinah starega anahronističnega "reda".

V Ameriki pa je situacija precej drugačna. Tukaj je kardinalna potreba zgraditev nove masne delavske stranke, ki bo imela voljo in sposobnost za reševanje težkih notranjih gospodarskih in socialnih problemov in poraziti vstajajoči ameriški militarizem in imperializem.

Kajpada, do tega še ne bo prišlo, kajti govore prav nasprotno, namreč o vojni z Rusijo. Moje mnenje je, da bo konec starega roparskega sistema, ako pride do vojne. Da bo enaka usoda zadela one, ki hočejo vojno, kot je zadela Hitlerja in Mussolinija ter druge obsedenca, je gotova stvar.

Se nekaj; Zakaj je velika noč na različne datume? Velikonočna nedelja je vsako leto po prvi polni luni po sv. Jožefu. Letos je bila 17. marca, torej dva dni pred sv. Jožefom in zato se je računalo šele od 16. aprila, ko je bila polna luna po sv. Jožefu in tako imamo letos na 21. aprila velikonočne praznike, ki je prva nedelja po polni luni po sv. Jožefu, ki je na 19. marca.

George Gornik.

IZ MONTANE

East Helena, Mont.—Ker se nisem že dolgo časa oglašil v Prosveti, sem se namenil, da danes malo opišem naše razmere. Do danes smo imeli lepo in toplo vreme, na zadnjega aprila pa smo dobili malo snega in sneži se kar naprej. Toplomer je padel na 20 stopinj nad ničlo, kar pomeni, da bo sadno drevje, ki je vse v cvetju, uničeno. Torej tudi nas tepejo vremenski bogovi, kakor po drugih krajih. V naših krajih je prišlo drevje navadno zeleneti sredi maja, a letos je bilo proti koncu aprila že vse v zeleni obleki.

Naj malo poročam tudi o tukajšnji stavki. Stavkanje se vrši v najlepšem redu in ne poznamo kakšnega terorja, temveč gre vse gladko naprej. Pred nekaj tedni pa smo imeli tu roparje, ki so udrli v prodajalno rojaka Franka Hrena in odnesli varnostno blagajno, v kateri so bili bondi, denar in čeki. Oro-pali so tudi Rikardson Drug Store in odnesli, kar jim je prišlo pod roko. Ker je ta lekar-na zaeno tudi prodajalna žganja, so se roparji prav dobro imeli in pili whisky. Eden je znanal okrog štiri tisoč, kar je že precej velika vsota. Ker niso znali odpreti varnostne blagajne, so jo odpeljali skoro tri milje daleč, jo razbili in pobrali denar in bonde. Prizadeti so dobili povrnjeno, kar je bilo vrednosti v bondih.

Omeniti moram tudi tiste močakarje, ki jim je Tito trn v peti. Čas je, da bi bilo še konec tiste debate o jugoslovanski ustavi in Titu. Ljudstvo Tita hoče, ono pa že ve, kdo je dober za narod. Vsa pisma, ki so bila priobčena v Prosveti, spričujejo, da je Tito za narod boljši kot kdo drugi, torej je on z ljudstvom in ljudstvo z njim. Kdor ne mara Tita, naj gre v Jugoslavijo in mu osebno pove, "Tito, ti nisi za nič, zato se poberi in bom jaz ali pa kdo drugi zavzel tvoje mesto!"

Tisti, ki vodijo propagando proti novi Jugoslaviji, samo odvrtajo tukajšnje naše rojake, da ne bi prispevali za svoje brate in sestre onstran morja, ki se nahajajo v tako veliki potrebi in pomanjkanju.

Tudi jaz sem prejel štiri pisma iz stare domovine, v katerih mi sorodniki pišejo, da so srečni in svobodni v novi Jugoslaviji in pod novo vlado, samo vsega jim še primanjkuje, posebno obleke, obutve itd. Vendar pa izražajo upanje v boljše bodočnost in razmere se polagoma izboljšujejo. Seve, začetek pa je težak, ker revno ljudstvo mora graditi iz nič. Pravijo oz.

pišejo, da so veseli in zadovoljni, ker sedaj gredo zopet lahko brez skrbi počivat. Teh pisem ne bom priobčil v Prosveti, ker so slična ostalim, ki smo jih čitali. V njih je opisan Rab, zloglasno koncentracijsko taborišče, dalje kako je Mussolini streljal kmete, med njimi tudi moje vrstnike Slugo, Kriveca, Antonovega Janeza, Žota in druge, katere pa ne poznam, ker so mlajši od mene. Osem so jih ustrelili v Kamniku, drugi pa so pobegnili v zeleni gozd. Italijan se je bal iti v gozd, a oropal in požgal je 20 poslopij, ne pa cele vasi.

Anton Mihelčič.

TO IN ONO

Hermine, Pa.—Velikonočne praznike sem srečno dočakal in jih praznoval po starih običajih. Imel sem tudi pirhe, tako da sem imel kaj sekati dopoldne. Popoldne pa smo se odpravili v Homer City na obisk k moji sestri Mici in seve tudi k njenemu možu Mihi. Od ene strani smo prišli mi, od druge pa mrs. Selak, ki me je takoj pobarala, češ, kje so moji dopisi, da jih zadnje dne ne bi več videti v našem naprednem delavskem listu Prosveti.

Da, Prosveta je velika zagovornica delavstva! Res se sem in tam malo pokavsmo, toda to dela list še zanimivejši. Zato pa imamo svoj list, da se lahko sleherni član in naročnik malo izkašlja.

Današnje razmere so skoro tako kritične kot v vojnem času. Danes so stavke na dnevnem redu in je skoro sleherni podjetje prizadeto. Delavstvo zahteva 18 in pol centa povška na uro, toda Bog se nas usmili, kajti kapitalisti se nas nočejo, posebno pa ne pri našem Westinghousu. Toda enkrat bo kupa polna za vse enako in delavski zajedalci bodo prešli to, kar so sejali. Noč in dan se pehamo za tiste zelene flike. Da, če ne bi bilo tistega prekletega denarja na tej zemlji, ne bi bilo toliko gorja in pomanjkanja na svetu. V brk vam povem, da bi lahko dandanes človek živel kot v raju, kajti zemlja rodi dovolj za vse, samo kapitalisti in njihovi posredovalci vse sami pohrustajo, dočim mali človek lahko skozi očala gleda na luno in ne bo našel ničesar zase.

Naj se povrnem k moji sestri Mary v Homer City. Ona je prejela pismo od bratrance Franka Mantelna, doma iz Urhov, fara Stopiče pri Novem mestu. Pismo je zelo žalostno in podobno drugim, ki jih čitamo v naših časopisih, zato bom navedel samo nekaj glavnih točk. Bratranec piše, da družina šteje 11 članov: devet otrok in on žena. Njegov najstarejši sin je pogrešan, 14-letnemu sinu pa je granata odtrgala roko. Sedaj so nagi in bosi. Sestri Franca in Mica sta umrli. Vas Urhe pri Dolzu je skoro do tal pogorela, tako kar ni vojna vzela, je pa uničil rdeči petelin. Sedaj so res vsi veliki reveži.

V pismu moj bratranec poizveduje, če je še živ njegov brat John Mantel, ki se nahaja v Enumclawu, Wash. John mi je poslal božično voščilo še lansko leto, torej upam, da je še med živimi. John, piši bratu Francu, tako da ne bo od vsega zlega konec vzel. Pošlji mu kaj obleke in kar si že bodi. Možeče on nima lista Prosvete, zato prosim tamkajšnje rojake, da ga opozore na te vrstice. Naslov njegovega brata je: Franc Mantel, Urhe št. 2 pri Dolzu, pošta Stopiče pri Novem mestu, Jugoslavija.

F. Fink.

SVABOBRANCI SO ISKALI PROSTOR V NEBESIH

Toronto, Ont., Kanada.—Ko je prišel prvi švabobranec pred nebeška vrata, je najprvo potrkal, nato pa strumno salutiral. Prišel je sv. Peter in ga vprašal: "Kdo si?" Vojak je hitro odgovoril: "Jaz sem švabobranec in iščem prostora v nebesih." Peter ga je mrko pogledal, premeril od nog do glave, nato pa dejal, da za švabobrancelje ni prostora v nebesih.

Vojak se je žalostno obrnil in takoj sporočil generalnemu štabu, da se z imenom "švabobranec" ne more priti v nebesa. Generalni štab je nato hitro sklical

posvetovanje in odredil, da se vsajkom da novo ime "domobranci." Domobranci so nato ponovno napali partizane in ena partizanska krogla je zadela nekoga domobrancelja naravnost v srce, tako da se je takoj napolnil pred nebeška vrata. Trkač na vrata, se oglašal sv. Peter in ga vprašal: "Kdo si?" Ko mu je povedal, da je jugoslovanski domobranec, mu je sv. Peter enako odgovoril kot prvemu, namreč da ni prostora ne za švabobrancelje in ne za domobrancelje.

Ko so o tem zvedeli visoki častniki, so ponovno spremenili ime, in sicer v belogardiste. In tako je prišel po smrti belogardist pred nebeška vrata. Oglašil se je sv. Peter: "Kdo si, ali partizan?" "Ne, jaz sem belogardist," je ponižno odgovoril vojak. "Marš od tu!" je zagrmel sv. Peter.

O tem je zvedel generalni štab, ki je bil ta čas že na Koroškem in Italiji. Med seboj so menili, češ, mi smo se borili za vero in Boga, zato moramo dobiti plačilo. Toda čakali so zaman, Bog jim ni poslal ne denarja in ne paketov. Zopet so si spremenili ime, to pot v "legionarje." Ko pride legionar pred nebeška vrata in potrka na vrata, so oglašali sv. Peter in ga vprašal: "Kdo si?" "Jaz sem jugoslovanski legionar v izgnanstvu na Koroškem in prosim prostora v nebesih zame in za moje tovariše."

Sv. Peter mu jeznio odgovoril: "Vi se obrnete na Mussolinija in Hitlerja, katerima ste služili in prisegli zvestobo. Ona dva vam bosta dale prostor med kakšnimi hribi, tu v nebesih, je prostor samo za partizane, ki so se resnično bojevali za vero in Boga. Amen!"

Domnevam, da si bodo kaj kmalu ponovno spremenili ime. Jaz bi jih krstil "purgžandarje," katere je imel nekdanji v službi avstrijski cesar Franc Jožef, ki so mu bili telesni stražniki.

Zadnje čase prihajajo v Kanado pisma iz begunstva, v katerih prosijo pomoči. Poročajo, da so lačni in raztrgani in prosijo, da bi jih vzeli v Kanado.

Anton Hren.

PISMO IZ RUSIJE

Cleveland, O.—Želim priobčiti sledeče pismo, ki ga je prejel moj sin Frank, ker je daroval obleko odboru za ruski relief. Prejemnik obleke je pisal to pismo 17. julija 1945, v Clevelandu pa je dospelo 15. januarja 1946. Pismo je pisano v angleščini in se glasi v prostem prevodu:

"Dragi prijatelj! Najprej Ti hočem pojasniti kdo sem, ker Ti pišem še drugo pismo. V prvem sem samo sporočil, da sem sprejel Tvoje darilo. Moj dom je Kalininsk in stanujem pri mojih dveh mlajših sestrah. Moje oče je umrl 1. 1938 vsled neke nalezljive bolezni, mati pa je izginila oktobra 1941, ko so Nemci bombardirali naše mesto. Star sem 25 let.

Izsolal sem se na državni kalininski pedagoški in geografski univerzi pred izbruhom vojne z našo očetnjavo. Zadnje dve leti sem poučeval zemljepisje v Kalininu, poprej pa sem bil v vojni, tako da sem sedaj pohabljen vojak. Prav kar sem se povrnil iz početnik, kjer sem bil kot invalid. Moj bratranec Kurkin Basil odhaja sedaj za stalno v Boljšoj Volgo. On mi je prinesel Tvoje darilo. On je tudi učitelj geografije, toda ne zna angleščine, zato Ti ne more pisati.

Dragi Frank! Upam, da mi boš storil uslugo in odpisal. Piši mi o sebi in kaj delaš. Ako je možeče, piši kmalu. Rad bi tudi dobil Tvojo sliko in kakšne inozemske znake, ako jih imaš. Bodi tako priazen in me seznani s kom, posebno z učitelji v vaši državi. Moji učenci bi radi kompenzirali za učenci iz Amerike, toda nimajo naslovov in ne vedo kam pisati. Oni se uče v šoli angleščino. Pomagaj mi, za kar Ti bom zelo hvaležen in ne bom nikoli pozabil. Bodi pozdravljen — Tvoj prijatelj Basil. Piši naslov in ime v ruščini, kakor je spodaj zapisano."

Poskušali smo prečitati naslov, a ni šlo, zato sem šel k K. Koshuku, ki je Belorus in je prečital. Naslov je: Rus Sovjetski Souz, Kalinska ob. ulica Turaja, Respublikanski D 16/7 kv. 5, Vasiliju Mihajlov Behonvin. Fant je imel žen učitelj in se lahko seznani z njim.

Pred časom je prišel na iz Magadorja pri Akronu tin Bolha. On ima sorodnika cerist in mesar Ažman mu skrbi stanovanje, kadar ga Martin metopolo. Martin zadela ista usoda kot vsega pisnika. Dne 21. februarja izgubil družico in sedaj je Martin je bil že večkrat del na konvencijah SNP, tako 1. 1937 v Clevelandu. Me me je iznenadil na mojem novanju.

Frank Barb.

VSAKEGA NEKA

Detroit, Mich.—Detroit slovenska naselbina koraka prej. V avtomobilski metn nas je okrog 3 do 4 tisoč, v številih vrstah aktivnih pa okrog 200 do 300, torej sam odstotkov. Ta mala skupina združuje vse javno življenje. Veliko dela je bilo izvršeno tej mali naselbini in še vedno dela za naš narod v domovini.

Prav sedaj so najkritičnejši dnevi za naš slovenski narod v Parizu barantajo za naše venske kraje, za naš Trst, o. Primorsko in druga meja.

Kje je odkritosrčnost, kje pravica, kje Atlantski čarter objube pred in med vojno se prepreči ponovno krivico venskemu narodu, so napredni demokrati in organizacije poslala telegrame v Washington, London in Pariz. A rali smo na diplomate naše države za pravično rešitev mej med goslavijo in Italijo, ter da Jugoslavija dobi Trst in soko krajino, katera geografsko pripada Sloveniji. Torej deska napredna društva so se trudila in izvršila svojo dolnost.

Kakor sem že omenil, v naselbini vrši mala skupina števih delavcev ogromno, no in pomembno delo. Vsi bi morali vedeti, da je v tem lom v zvezi veliko truda, čisto stroškov. Vse to delo objavljeno v stari domovini bo naš trpeči narod informo od kod in koga je prišla pomoč.

Nashe delo za staro domovino Detroitu še ni končano in mi mo delati toliko časa, dokler bo delo izvršeno. Dne 9. 1945 je bila osvobodena Ljubljana in da ne pozabimo tega domovinskega dneva, bo detroitska naselbina dne 19. maja praznovala obletnico v Slovenskem delavskem domu na S. Livert ave. Proslavo bodo arantipodružnica 1 SANSa, podružnica 108 in druga napredna društva in na katoliška društva. Tek programa bo ob dveh pismih. Na programu bomo film "Ljubljana pozdravljaj svoboditelj", kot glavni gošnik pa bo nastopil Etbir Kristan, naš stari in neopogljiv bori za svobodo in demokracijo.

Kdo je Etbir Kristan, naša naša dobro ve. Med nami to mo bolj zmožnega poznava stare domovine kot je on. Je preživel vse svoje življenje v borbi za delavske pravice, dar pa je še vedno energično bojevit govornik.

Na programu bo še več gih točk, med njimi pevskobene itd. Torej rojaki iz trinita in drugih bližnjih naselbin kot iz Toleda, Windsorja, gotovo posetijo to pomembno prireditve. Ves dobiček bo dan v prid Jugoslaviji.

Tudi ženski odtsek SND ka naprej. Ta odtsek je se ka pripomoget pri SND in za bedne v stari domovini. 25. maja bodo te vrle žene (Dolje na 2. strani)

"Delavci vseh dežel, združite se!"—III

Lansko jesen je bila v Parizu ustanovljena nova delavska strokovna internacionala, ki je v dobri meri realizirala geslo, pod katerim pišemo te članke. Z izjemo Ameriške delavske federacije je pritegnila v svoj krog skoraj vse strokovno ali industrijsko organizirano delavstvo vsega sveta, yes, tudi rusko delavstvo. In tako nova strokovna internacionala predstavlja okrog 65 milijonov organiziranega delavstva.

Koliko bo ta internacionala učinkovita, dokler ne pride tudi do enotne delavske politične internacionale, je odprto vprašanje. Dejstvo je, da so komunisti in socialisti važen faktor, v Evropi sploh dominantni faktor, tudi na strokovnem ali industrijskem polju. Posebno v evropskih deželah so unije bodisi socialistične ali komunistične. V nekaterih deželah obstojajo tudi klerikalne unije, toda te dosti ne štejejo. V Španiji je bil pred porazom lojalistov v civilni vojni vpliven tudi anarho-sindikalizem, in to posebno v Kataloniji.

Lahko rečemo s precejšnjo gotovostjo, ako v Evropi ne pride do zblizanja med socialisti in komunisti in njih spojitve v novi skupni internacionali, bo trpela posledice tudi strokovna internacionala in ne bo prišla do tiste učinkovitosti kot bi lahko v drugem primeru. Zblizanje obeh delavskih političnih taborov bo sicer težko, kajti v ozadju je 20-letna doba bratovskega boja, katerega je predvsem zakrivila in netila kominterni. Mnogi starejši socialisti tega ne morejo pozabiti.

Druga velika ovira je, ker so komunisti preveč naslonjeni na Moskvo in so bili vsaj v preteklosti le orodje njene zunanje politike. Prijateljstvo napram USSR je ena stvar, slepo orodje Moskve pa povsem druga zadeva. Pri tem vprašanju bo moralo priti do reformiranja na obeh straneh: na strani onih socialistov, ki v Rusiji ne vidijo nič drugega kot diktaturo, kakor tudi pri komunistih, ki v njej ne vidijo ničesar slabega in so Moskvi pripravljeni slediti čez dmi in strn. Sele ko pride do reforme na obeh straneh, bo možeče tudi na političnem polju po več kot 30 letih zapet realizirati staro socialistično geslo: "Delavci vseh dežel, združite se!"

Tragične izkušnje delavstva v nacifašističnem peklu so v Evropi k sreči že začele celiti rane med socialisti in komunisti. Prvič po dolgih letih zdaj vidimo v vseh deželah kontinenta zblizavanje in tudi sodelovanje med obema taboroma. Ta proces mora pozdraviti vsak iskren in razredno zaveden delavec, ki gleda v bodočnost, ne samo v preteklost. Preteklost je treba pozabiti razen v toliko, kolikor nam služi kot šola, da se skušamo izogniti zmotam. To velja za posameznike kot tudi za vsako delavsko gibanje ali organizacijo.

Podtalni ali partizanski boji proti skupnemu sovražniku in nacifašističnemu barbarstvu so v marsikateri evropski deželi toliko zblizali komuniste in socialiste, da danes delajo roka v roki. To je v dobri meri resnica v Franciji, kjer so sodelovali oboji v parlamentu pri sestavljanju nove ustave, ki je bila na splošnem referendumu 5. maja sicer zavrnjena z nekaj več kot milijonom glasov večine. Na zadnji konvenciji so se francoski socialisti z ne veliko večino sicer izrekli proti organskemu združenju s komunisti, češ, da čas še ni zrel, vendar pa za sodelovanje obeh strank v specifičnih zadevah.

V Belgiji je socialist Spaak s pomočjo komunistov in liberalcev sestavil novo koalicijsko vlado, ki je centralističnega značaja. Na Poljskem sodelujejo komunisti in večina socialistov roka v roki pri rekonstrukciji dežele. V Čehoslovakiji vladajo med obema strankama povsem prijateljski odnošaji. Na zadnji konvenciji komunistične stranke je na primer nastopilo kot gostje-govorniki več socialističnih prvakov, med njimi premier Fierlinger, vse češke stranke pa so maršalu Titu ob njegovem zadnjem obisku Češke priredile velikanse manifestacije v Pragi in drugod.

Nobenih sovražnih odnošajev med socialisti in komunisti tudi ni v Avstriji, Ogrski in na Balkanu. Izjema je desničarska manjšina socialistov na Bolgarskem. V Jugoslaviji je Osvobodilna fronta združila pod svojim okriljem vse, kar je zdravega. Tam so dominantni faktor sicer komunisti, ki pa zasledujejo in izvajajo na vsej črti program demokratičnega socializma. Enak program izvajajo v Čehoslovakiji tudi socialisti in komunisti — sploh vse štiri stranke.

Bolj kalna je situacija v Italiji, kjer so klerikalci postali najmočnejša stranka — slično kot v Avstriji. Med italijanskimi socialisti je veliko trenje. Nennijeva skupina, ki predstavlja okrog 40% članstva, je za enako spojitve socialistov in komunistov, do kakršne je nedavno prišlo v sovjetski okupacijski coni v Nemčiji. Na zadnjem socialističnem kongresu je bila Nennijeva skupina poražena, toda stranka se je izrekla za sodelovanje s komunisti. V Italiji in Nemčiji je organsko združenje komunistov in socialistov posebno nujno, kajti njih razdvojenost pomeni, da bo zopet prej ali slej prišla na krnilo neofašistična reakcija. Ako bi pri zadnjih občinskih volitvah v Italiji komunisti in socialisti ne bili skupno nastopali, bi bili oboji temeljito poraženi.

Med evropskimi socialisti se je zadnje mesece tudi sprožilo vprašanje po ustanovitvi nove internacionale. Glede tega vprašanja se je v Londonu pred nekaj tedni tudi vršilo posvetovanje in v isti namen se vrši konferenca v bližnji bodočnosti. Toda kakor se je profesor Harold Laski, predsednik eksekutive angleške delavske stranke izrazil, je z ustanovitvijo nove internacionale treba počakati in priti do nekakšnega sporazuma z Moskvo.

Po našem mišljenju je ustanovitev nove delavske politične internacionale na mestu in priporočljiva le tedaj, ako se izvrši na enakem principu in v enakem obsegu kot je bila lansko jesen ustanovljena strokovna internacionala, to je, da bo vključevala vse delavske politične stranke, ki streme za socialistično preuredbo

Vesti iz nove, prerojene Slovenije in Jugoslavije

200.000 Tržčanov zahteva Jugoslavijo

Trst, 27. marca. — Dopisnik Tanjuga poroča: Antifašistično prebivalstvo Trsta je včeraj popoldne odgovorilo na vse šovinistične provokacije tržških reakcionarnih in iz tujih držav izvoznikov elementov, ki so ob podpori civilne in anarhistične policije dva dni izživali na ulicah Trsta.

Okrog 3 popoldne so se v vseh delih mesta pričeli zbirati na zastavami. Delavci so prihajali na zbirališča s svojimi orodji. Vse skupine antifašistov so se nato začele pomikati v različnih smereh. Vse skupine antifašistov so se nato začele pomikati v različnih smereh. Vse skupine antifašistov so se nato začele pomikati v različnih smereh.

Besede svojega ljubljanskega voditelja je zbrana antifašistična množica Trsta spremljala z vzkliki: "Hočemo Tita!" "Hočemo Jugoslavijo!"

Kmalu po deseti uri se je manifestacija zaključila in ljudstvo se je v sprevidih začelo razhajati na svoje domove.

V onemoglem besu so šovinistični izživalci med manifestacijami napadali antifašiste z nož in kiji.

Medtem, ko je množica 200.000 antifašistov manifestirala po Trstu za priključitev k Jugoslaviji, so posamezne skupine šovinističnih izživalcev vdirale v slovenske trgovine, trgale jugoslovanske zastave, slovenske in italijanske zastave s peterokrako rdečo zvezdo in napadale posamezne antifašiste, ki so nosili v gumbnicah značke z rdečo zvezdo. Popoldne so izživalci ponovno demolirali slovensko knjigarno na Corsu. Razbili so tudi izložbena okna slovenske knjigarne Stoka. Ob pol sedmih je policist Zovatto Giovanni, ki je bil član tržške kvizlinške policije, strgal ob kanalu pri morju neki mladenci zastavo iz rok in ji grozil s kijem. Okoli stoječi so mu hoteli iztrgati kij, policist pa je pognil iz žepa revolver in hotel ustreliti v množico, a se revolver ni sprožil. Okrog 8 zvečer je skupina reakcionarjev metala v napisno desko in prostore "Primorskega dnevnika" kamenje. Ob istem času se je zbralo pred neko privatno menzo v via Udine okrog 50 izživalcev. Gostje so ravno sedli k večerji. Nekaj izživalcev je stopilo v menzo, kjer so od navzočih zahtevali, da snamejo takoj z oken jugoslovanske zastave in z oblek značke z rdečo zvezdo. Zažugali so, da bodo streljali, ako se ne bodo pokoravali njihovi ukazom. Ker tega ni nihče storil, se je eden izmed njih zakadil proti tovarišu Cirilu Jekiću iz Tinjana in ga zabodel z nožem v tili. Izživalci so nato razbili šipe in vse pohištvo v menzi ter zbežali.

Antifašistične množice Trsta stoje odločno v boju za svobodo in za priključitev k Jugoslaviji

Trst, 27. marca. — Dopisnik Tanjuga poroča: Danes se nadaljuje manifestacije in zmagoslavni boj tržških antifašističnih množic proti fašističnim provokatorjem, ki skušajo s pomočjo zasledbenih oblasti zopet organizirati nemire v Trstu. Na prostoru pred Domom pristaniških delavcev pa do trga Unita so se začele zbirati velike množice ljudstva že ob osmi uri zjutraj. Delavci tržških tovarnov so prišli v sprevidih s svojimi godbami na čelu. Vse njihovo zahtevanje je izpričevalo odločnost, da branijo svojo svobodo in da ne bodo nikoli dopustili fašizmu, da bi na tržških tleh ponovno dvignil glavo. Po mestu vihra na tisoče jugoslovanskih, slovenskih in italijanskih zastav z rdečo zvezdo in povsod odmevajo rodoljubne pesmi.

Ob štirih popoldne je policija zaprla antifašistom vhod v mesto, da bi se fašistični izživalci lahko nemoteno zbrali v sprevidu. Skupinam teh izživalcev se pridružujejo tudi okupacijski vojski z italijanskimi trobojnicami v gumbnicah. Civilni policisti prepejo antifašiste in dopuščajo fašističnim izživalcem pretepati s palicami vsakogar, ki govori slovensko ali, ki nosi v gumbnici rdečo zvezdo.

Ob petih se je pomikal sprevid antifašistov preko ulice Ghega proti trgu Oberdan. Tu jih je zaustavila civilna policija. Manifestanti so krenili nazaj proti morju. Čez pol ure so zadnji del sprevida, kjer so bile same žene, napadli oddelki fašistov, oboroženi s pendreki, ki so se pripeljali s kamioni. Poleg so bili angleški vojaki, ki so mirno gledali početje fašističnih izživalcev, med katerimi so bili tudi civilni policisti. Tolpo fašističnih izživalcev je skozi vse

mesto spremljal večji odprt avtomobil, poln angleških oficirjev in vojakov, ki so se posmehovali antifašistom in dogodke filmali.

Danes je policija izpustila fašistične izživalce, ki so jih včeraj zaprla, antifašisti pa, ki so bili včeraj aretirani samo zato, ker so izpovedovali svojo voljo po priključitvi k Jugoslaviji, so še vedno zaprti v fašističnih zaporih.

V manifestacijah, ki se trajajo, izpričujejo antifašistične množice Trsta svojo odločno voljo po priključitvi Trsta k Jugoslaviji.

Kdo in odkod so šovinistični izživalci v Trstu

Trst, 27. marca. — V zadnjih dneh je bilo v Trstu opaziti na več krajih skupine izživalcev in šovinističnih kričavcev, ki so jih Tržščani takoj spoznali za priseljence iz južne Italije, katere je importirala reakcija, da bi jih tako v silo uporabila kot protitež proti zahtevam tržških množic po priključitvi k Jugoslaviji.

Skrivaj, kakor da ne bi bilo nič organizirano, so prihajali v Trst iz vseh starih italijanskih provinc že lani pa do danes s fašizmom kompromitirani elementi, bivši fašistični preganjanji, zločinci in podobna drhal. Po 1. decembru preteklega leta do 10. marca t. l. je kakor je ugotovljeno po točnem pregledu voznih listov prihajajočih in odhajajočih — prišlo v Trst in tu ostalo 41.000 ljudi iz provinc Brescia, Firenze, Verona, Udine itd. Samo v zadnjih 14 dneh pa je prišlo v Trst še 14.800 ljudi, ki so prav tako ostali v Trstu. Istočasno pa lahko ugotovimo, da se je v cono B vrnilo več ljudi, kakor jih je iz cone B odpotovalo v Trst.

Zgoraj navedene številke importiranih elementov pa še ne obsegajo števila vseh ljudi, ki so prišli v Trst iz južne Italije. Kljub temu, da je v Trstu preko 20.000 brezposelnih, je v zadnjih petih dneh prispelo iz videmske province 1.500 do 2.000 delavcev.

Na ta način lahko ugotovimo, da je prišlo v Trst od decembra 1945 pa do zadnjih dni 68.000 ljudi, ki s tržškimi ljudstvom nimajo ničesar skupnega.

Včeraj popoldne je n. pr. prišlo v Trst sedem kamionov trdnice Fratelli Ferrari iz Coma, ki so bili nabito polni potnikov iz Florence, Brescia, Bergamo itd. Ti ljudje so izstopili iz kamionov že pred tržškim kolo dvorom, prazni kamioni pa so prispeli v ulico Milano.

Po besedah, ki jih je javno spregovoril neki govornik CLNa (Comitato di liberazione nazionale), med šovinistično demonstracijo: "Danes moramo biti združeni v borbi proti Slovanom!" nam je jasno, da tržški fašisti in neofašistični elementi niso imeli zgolj namena, da bi s temi importiranimi elementi napravili sprevid kričavcev, ki bi zahtevali Italijo, temveč da so hoteli te elemente uporabiti za provokacije, za zločinske podvige, ki jih je Trst v zadnjih dneh nešteto doživel. — L. P.

Reševanje problema prehrane v Sloveniji

Osnutek uredbe ministrstva za trgovino in prekrbo vlade LRS o oddaji klavnih prašičev in slanine v gospodarskem letu 1946-47

Ljubljana. — Ministrstvo za trgovino in prekrbo, ministrstvo za kmetijstvo in komisija za gospodarski načrt so, upoštevaje naše posebne prilike ter razne predloge okrožnih ljudskih odborov, izdelali osnutek uredbe o oddaji klavnih prašičev in slanine v gospodarskem letu 1946-47 ter ga dajejo s tem vsej zainteresirani javnosti v pretres, da lahko še pred uveljavljenjem te uredbe podajo kratke in stvarne pripombe ali predloge, pri čemer je treba poudariti, da se je oziroma na skupne potrebe prebivalstva ter izločiti ozko, egoistično gledanje posameznikov ali skupin. Zavedati se moramo, da živimo še vedno v težavnih prilikah, posebno glede oskrbe z masčobami, in da so potrebne gospodarske mere, ki bodo omogočile izboljšanje splošne prehrane. Osnutek za končno veljavno uredbo se v bistvu ne more izpreniti, vendar je mogoče ob sodelovanju javnosti takoli oni tehtni predlog še upoštevati. In ta namen zasleduje določitev, da se daje osnutek, kateremu bo v najkrajšem času sledil še osnutek uredbe o oddaji žita, krompirja in oljnih semen, v razpravo. Naloga množičnih organizacij ter ljudskih odborov je, da osnutek pretresejo, se o njem izjavijo ter dostavijo svoje predloge, ki naj bodo kratko utemeljeni na slede: Ministrstvo za trgovino in prekrbo vlade LRS, s pripombo v levem gornjem vogalu: Anketa št. 1. Zadnji rok je 28. marec t. l. Dopislo so kolektivne prosti.

Osnutek je sledeč: Zemljiški posestniki morajo oddati v gospodarskem letu 1946-47, ki se začne s 1. septembrom 1946 državnemu podjetju, pooblaščenemu za odkup prašičev in slanine, določeno količino sveže slanine oziroma žive klavne prašiče v skupni najmanjši živi teži, kot jo bo določila uredba.

Oddaja na podlagi orne zemlje (niti)

Zemljiški posestniki, ki posedujejo manj kot 1 ha orne zemlje, niso dolžni oddati prašičev oziroma slanine. Zemljiški posestniki, ki posedujejo 1-2 ha orne zemlje, oddajo namesto prašičev sledečo količino sveže slanine:	oddajo
Ako posedujejo orne zemlje:	od 1 do 1,25 ha 5 kg
od 1,26 do 1,50 ha 10 kg	
od 1,51 do 1,75 ha 15 kg	
od 1,76 do 2 ha 20 kg	

Zemljiški posestniki, ki posedujejo več kot 2 ha orne zemlje, morajo oddati žive klavne prašiče, in sicer:

Ako posedujejo orne zemlje:	oddajo
od 2,01 do 2,75 ha 110 kg	
od 2,76 do 3,75 ha 140 kg	
od 3,76 do 4,75 ha 180 kg	
od 4,76 do 5,75 ha 230 kg	

Prosta prodaja s premoški

Prašičerejci, ki so izpolnili obveznost, smejo prosto razpolagati s preostalimi prašiči, slanino in svinjskim mesom.

Prijave nakupa, prodaje ali zakola prašičev

Rejci prašičev morajo prijaviti vsak nakup in prodajo prašičev pristojnemu krajevemu ljudskemu odboru. V primeru prodaje morajo prijaviti krajevemu ljudskemu odboru tudi ime, priimek in naslov kupca.

Živilske nakaznice za masčobo

Vsi tisti, ki zakoljejo prašiča, ne dobe za dobo enega leta zase in za svoje družinske člane živilskih nakaznic za masčobo in meso. Izvzeti so rejci prašičev, ki posedujejo manj kot 15 akrov orne zemlje, pa šteje njih rodovina več kot pet članov, če zakoljejo le enega prašiča. Cene bo določil urad za cene pri predsedstvu vlade LRS. Za odkup prašičev bo določeno podjetje s posebno uredbo. Dosedanja uredba o klavni prašičev in oddaji masčob velja še nadalje za zakole prašičev, ki bodo zaklani do 31. avgusta 1946. Kršilci bodo kaznovani po zakonu o zatiranju nedopustne špekulacije in gospodarske sabotaže, prašiči, prodani v nasprotju s predpisi, se zaplenijo.

To so glavne značilnosti osnutka, katerega je treba pretresti. Poudariti je treba dejstvo, da prinaša osnutek jasnost o tem, da že vsak rejec prašičev že sedaj lahko računa, kako bo uravnal svoje gospodarstvo, ker je razvidno, da bo lahko zadovoljen malenkostnim obvezam, obenem na lahko razpolagal z vsemi presežki, ali na kratko: čim več prašičev bo zredil preko določenih količin, ki jih je obvezan

oddati, tem več bo ostalo njemu v prosto razpolago.

Upoštevale se bodo vremenake in druge gospodarske nevarnosti posledice vojne, za kar morajo pristojna oblastva podati svoje predloge.

Ker je rok za razpravo kratek, je potrebno, da vsi zainteresirani — takoj pristopijo k proučevanju. Svoje mnenje naj podajo tudi vsi tisti rejci, ki se s osnutkom strinjajo, ker je važno, da prejme ministrstvo na ta način jasno sliko o osnutku. Sedaj je čas za umesne predloge, ker se pozneje uredba ne bo spreminjala in bo veljala za vse gospodarsko leto 1946-47.

Kakšen je namen te uredbe?

Obrnili smo se na pristojno ministrstvo in zaprosili, da nam pojasnilo, zakaj je bilo potrebno sestaviti tak osnutek uredbe in zakaj je bil potem predložen javnosti v razpravljanje. Izvedli smo, da je bila želja merodajnih oblasti pravočasno opozoriti kmečko ljudstvo, na kakšen način je treba v najkrajšem času organizirano obnoviti našo svinjerejo in po možnosti čim bolj naglo ublažiti krizo, ki je nastala v ljudski prehrani predvsem zaradi pomanjkanja masti in mesa. Našo svinjerejo je le tako mogoče najprej postaviti na noge, čeprav bo tudi pri tem potrebno nekaj dobre volje in spoznanja, da samo po taki poti pridemo najprej iz nemormalnega zopet v normalno stanje. Z drugo besedo se to pravi, če bomo našo kmečko ljudstvo storilo, kakor predvideva uredba, potem mogoče že čez dobro leto dni ne bo nobenega pomanjkanja glede masčob in bodo zato vse nadaljnje uredbe ter maksimalne cen odveč, spričo tega da bo na trgu zopet dovolj tega blaga. Da pa si lahko vsak posestnik pravočasno nabavi mlade prašičke za rejo, oziroma da jih obdržijo zase doma toliko in več, kolikor predvideva ta uredba, zato je bilo že sedaj potrebno obvestiti ljudi na to zahtevo oblasti. Tako naš kmečki človek ve, pri čem da je in si temu primerno uredi svojo svinjerejo.

Ker je veliko rejcev predlagalo naj bi se v letošnjem letu zredili prašički in oddajala slanina ter meso po obsegu posestva, je oblast sklenila predpisati rejo in oddajo na podlagi tega, koliko ima kakšno posestvo orne zemlje. Dogajalo se je namreč kaj pogosto, da so imeli nekateri veliko zemlje, pa skoraj prazne svinjake in zaradi teh, katerim se ni dalo rediti prašičkov, so morali potem ostali pridni rejci toliko več prispevati pri oddaji sveže slanine in mesa za skupnost. Tako ni moglo iti več dalje, ker bi si v takem primeru tudi pridni rejci mislili, zakaj bi se ravno samo mi trudili in dajali, drugi bi pa zredili samo toliko, kolikor izključno porabijo zase. Tisti, ki bi poslej mislili, da je dovolj, če poskrbi samo za svoje domače potrebe bi se pač zmotili, ker bo moral vsekakor "odrajtati" predpisano količino prašičev ali slanine in mesa, kakor to pač določa ta uredba.

V nadaljnjem pomenku z merodajnimi ljudmi smo pa izvedeli tudi naslednje: kar bo kmet zredil prašičkov čez predpisano število, katere bo moral oddati za splošno ljudsko prekrbo, pa vsi ostali ostanjejo njemu bodisi za njegove lastne potrebe, bodisi za prodajo. Skratka, z ostalim blagom bo lahko kmet ravnal čisto po svoje. Vse te presežke masti in svinjine ne bo prišiljen kmet prodajati po prav tako maksimalni ceni, kakor bo prodal tisto količino, katero bo dolžan "odrajtati" državi. Vprašanje, kakšna bo torej ta prosta cena po mišljenju merodajnih ljudi. Rečeno nam je bilo, da bo za blago, ki bo v prosti prodaji, cena znatno višja od maksimalne. Pravi, da je vsekakor žeteli, da bi bilo prihodnje zimo že toliko tega prostega blaga na trgu, da bi se ta cena nekako sama uredila, torej brez vsakih predpisov. Na naše vprašanje, če bi bila cena, katere bi bila za 50 ali celo za 100 odstotkov višja od maksimalne cene, tudi dovoljena, nam je bilo rečeno, da je tudi to mogoče, da pa bo v vsakem primeru znatno višja od maksimalne.

Iz tega je razvidno, da hočejo naše oblasti vzbuditi v kmečkem ljudstvu interes za čim večjo produkcijo v naši svinjereji. V Vojvodini so prav tako že letos tisti kmetje, kateri so pridelali in oddali velike količine slad-

Bolgarska in Grčija

Zofija. — ONA. — V trenutku, ko je grška vlada poslala zunanjim ministrom v Pariz posebno noto, v kateri postavlja zahtevo za približno 6.500 kvadratnih milj bolgarskega ozemlja, si je vlada v Zofiji začela prizadevati, da dopove svetu, da ima tudi Bolgarije zahteve — in sicer do grškega ozemlja. Bolgari zahtevajo, da jim Grčija povrne ozemlje zapadne Tracije.

Bolgari naglašajo, da je bilo to ozemlje pred letom 1919 bolgarsko in da šteje prebivalstvo 103.000 Bolgarov, 74.000 Turkov in le 28.000 Grkov. Poleg tega je to ozemlje gospodarsko za Bolgarijo velike važnosti. Bolgarska vlada je že poslala velešilam memorandum, v katerem naglašajo veličino svojega doprinosa v borbi proti fašizmu.

Strašilo iz preteklosti

New York. — ONA. — V tukajšnjem madžarskem mesečniku Kronika je objavljena proklamacija Otona Habsburskega, ki poziva Madžare, naj ne izgube vere v obnovo svojega carstva. Oton, katerega so nedavno francoske oblasti pregale in Inomosta, pravi, da Madžari ne smejo imeti nobenega dvoma o tem, da bodo dobili vsaj še enkrat priliko, da odločajo o svoji bodočnosti.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

pridrele zabavo v SND in čisti lobček bo oddan za otroško bolnišnico v Sloveniji. Torej ne pozabite te zabave, ki se imenuje "Oh joi!" To je sicer stara igra, a ima novo ime.

Detroitska naselbina se tudi pripravlja za letno sezono. Poročnica 108 SANSa je že najela prostor za piknike, kateri se bodo vršili pod avspicij obeh podružnic SANSa, št. 1 in 108. Tudi lobček od teh piknikov bo oddan za pomoč Jugoslaviji. O tem bomo več poročali pozneje.

Detroitčani, naprej po začrtani poti! Smrt fašizmu! Živela svoboda!

Anton Jurca.

korne pese, dobili kot nagrado sladkor, katerega so potem prodajali lahko na prostem trgu po neomejenjeni ceni. Seveda je ta cena v zadnjem času n. pr. na ljubljanskem trgu tako visoka, da nihče ne more kupovati tega sladkorja. In zato se dogaja, da potem, črna pada sama po sebi, kar čez noč, za celih 100 dinarjev pri kilogramu, ker pač ni tako bogatih kupecv, da bi lahko sladkor desetkrat preplačali.

Če pa take uredbe rodijo na drugi strani to dobro posledico, da bo dobila država od rejcev dovolj masti in mesa po maksimalni ceni, potem je njen glavni namen že dosežen in bodo ljudje z masčobami za silo kar preskrbljeni, obenem se bo pa dvignila naša svinjereja tako naglo, da kmalu ne bodo več potrebne nebene predpisane cene, ker bo, kakor rečeno, na trgu dovolj tega blaga. In še nekaj je treba ob tem pristaviti, so nam pripočeli na uradu za cene, da bo tedaj, ko bodo kmetje prodajali letošnje prašičke za denar, na razpolago že veliko industrijskih izdelkov, za katere je v teh mesecih že težava. Takrat bo za denar težje kakor pa za industrijsko blago.

Če se bo naše kmetijstvo razvijalo in obnavljalo vrtice z našo industrijo, če bosta kmet kakor delavec oba pohlita v tekmi za obnovo, potem je skoraj mogoče pričakovati, da bo vsega blaga dovolj in da bo dobro tekla izmenjava kmečkih pridelkov in tovarniških izdelkov.

Prav za zadnje moramo pač še to omeniti, da smo vprašali tovariše pri kmetijskem ministru, kako bi bilo mogoče pred novo letino dobiti kaj krmila za prašičke, pa smo slišali, da bo oblast poskrbela, da dobimo v ta namen koruzo iz Banata.

K. A.

NAROČNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (May 31, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Ničesar bolj ne igra v roko sovražnikom delavstva kot rasne mrzinje med delavstvom samim. Te mrzinje so pravi strup za delavske mase.

LEV N. TOLSTOJ:

KAZAKI

KAVKAŠKA POVEST

Iz ručine prevael
JOSIP KNAFLIČ

(Nadaljevanje)

"No le ostani pri nama, Marjanuška, je rekla mati.

"Ne, sem gologlava." In skočila je na peč.

Olenin je mogel videti samo njeno koleno in vitko, dol visoko nogo. Pogostil je staro s čajem. Starca pa je pogostila njena sestra, po katerega je poslala Marjanko. A čim je bila postavila krožnik na mizo, je Marjanka zopet skočila na peč, in Olenin je čutil samo, da so bile njene oči uprte vanj.

Pogovarjali so se o gospodarstvu. Mati Ulitka se je razgledala in naravnost prekipela gostoljubnosti. Prinesla je Oleninu namočenega grozdja, pogarčje z grozdem, najboljšega vina in ga gostila s tisto posebno, preprostim ljudem lastno, grobo in ponosno gostoljubnostjo, kakor je samo pri ljudeh, ki si s telesnim trudom dobivajo svoj kruh.

Starca, katere grobosti se je Olenin sploščal tako čudil, ga je zdaj večkrat genila s svojo preprosto nežnostjo v občevanju s hčerjo.

"Da, zakaj bi Boga za nepravilnostjo jezili, očka! Vse imamo, hvala Bogu; vino smo napravili in meso nasolili; prodali bomo kake tri sode vina in še ga ostane za nas za pijačo. Le odloži se svoj odhod. Se bomo s tabo dobro imeli na svatbi."

"Kdaj pa bo svatba?" je vprašal Olenin; čutil je, kako mu je vrela vsa kri v lice in srce mu vtrpalo burno in bolestno.

Za pečjo je zasumelo in slišalo se je pokanje bučnih pečkov.

"Da, treba bi jo bilo opraviti drugi teden. Mi smo pripravljani," je odgovorila starca pristo, mirno, kakor bi Olenina ne bilo tu in sploh ne na svetu. "Jaz sem za Marjanko vse pripravila in preskrbela.—Dobro jo omožimo. Samo eno ni po volji: naš Lukaška je začel nekam močno piti. Zmeraj to popivanje! Kaj to prismojuje! Zadnjič je prijel kakaz iz šotnije, pravil je, da je jahal Lukaška k Nogajcem."

"Da bi se mu le ne pripetilo kaj," je rekel Olenin.

"Tudi jaz pravim: 'Ti, Lukaška, ne prismoj. No, mlad je, pokazal bi pač rad svojo korajžo. Pa saj ima vse svoj čas. — No, Čečence je odbil, plen dobil, Abreka ustrelil, fant korenjak je! No, lahko bi zdaj v miru živel. A to je že grdo, kar počenja zdaj."

"Da, tudi jaz sem ga videl dvakrat pri četih, zmeraj popiva. Prodajal je še enega konja," je rekel Olenin in se ozrl na peč.

Velike črne oči so bliskale vanj strogo in neprijazno. Postal ga je sram tega, kar je rekel.

"Kaj zato, on nikomur nič hudega ne prizade, je naenkrat rekla Marjanka. On pije za svoj denar." Spustila je noge, skoči s peči in šla ven, močno zaloputnivši dur.

Olenin ji je sledil z očmi, dokler je bila v izbi; potem je gledal na vrata, čakal in ni razumel ničesar, kar mu je pripovedovala mati Ulitka.

Kmalu nato so vstopili gostje: starca, brat matere Ulitke, s stricem Jeroško, in takoj za njimi Marjanka z Ustjenko.

"Kako se vam godi?" je zažvrgolela Ustjenka. "Zmeraj vesel, a?" se je obrnila k Oleninu. "Da, zmeraj vesel," je odgovoril in je bil neka-ko v zadregi.

Hotel je oditi in ni mogel. Molčati se mu je takisto zdelo nemogoče. Starca mu je prišel na pomoč: poprosil ga je, naj pije z njim, in pila sta. Potem je pil Olenin z Jeroško. Potem zopet z drugim kazakom. Potem zopet z Jeroško. In čim več je Olenin pil, tem težje mu je postajalo pri srcu. Starca pa sta bila čedalje bolj vesela. Deklici sta se bili usedli na peč, šepešali med sabo in gledali na moške za mizo; ti so pili do poznega večera. Olenin ni nič govoril in je pil od vseh največ. Kazaka sta se začela pripravljati. Starca ju je seganjala in ni dala več vina. Deklici sta se smejala stricu Jeroški, in bila je že ura deset, ko so stopili vsi ven na stopnice.

Starca sta se sama povabila k Oleninu, da bi prepla noč pri njem. Ustjenka je tekla domov. Jeroška je peljal kazaka k Vanjuši. Starca je šla pospravljat v shrambo, Marjanka je ostala sama v izbi. Olenin se je čutil svežega in bodega, kakor bi se bil ravnokar prebudil. Bil je vse zapazil, pustil je starca naprej in se vrnil v izbo; Marjanka se je odpravljala spat. Stopil je k nji in ji hotel nekaj reči, a glas mu je odpovedal. Ona se je usedla na postelj, prekrizala pod seboj noge, se odmaknila od njega, čisto v vogal, in ga gledala molče s prestrašenim, plahim pogledom. Očividno se ga je bala. Olenin je čutil to. Bilo mu je hudo — a ob enem je čutil ponosno zadovoljstvo, da je vzbudil v njej vsaj ta občutek.

"Marjanka," je rekel. "Ali se me res ne boš nikdar usmili?" Saj niti ne vem, kako silno te ljubim..."

Ona se je še bolj odmaknila.

"Tu govori vino iz tebe. Ne boš dosegel ničesar."

"Ne, ne vino. Ne omoži se z Lukaško. Jaz te poročim..." ("Kaj tu govorim?" je pomislil v istem trenutku, ko je izrekel te besede. "Ali bom jutri rekel tisto? Rekel bom, prav gotovo bom rekel, in zdaj bom ponovil," mu je odvrnil notranji glas.) "Ali boš moja žena?"

Ona ga je resno pogledala in njen strah, se je zdelo, da je prešel.

"Marjanka, jaz izgubim pamet. Jaz nimam več moči nad seboj. Kar ukažeš, to storim." Nežne besede, brez zmisla, so mu same od sebe vrele preko ust.

"No, kaj čenčasi!" ga je prekinila in ga naenkrat prijel za roko, katero ji je ponujal. A ni pahnila od sebe njegove roke, ampak krepko jo je stisnila s svojimi močnimi, trdnimi prsti. "Mar se gospodje oženijo s svojimi ljubimi? Pojdi no!"

"Ali boš moja žena? Jaz bom vse..."

"A Lukaška, kam ga deneva?" je rekla smeje. Iztrgal ji je svojo roko, ki jo je držala, in krepko objel njeno mlado telo. A kakor košuta je poskočila in zbežala bosa ven na stopnice. Olenin se je osvestil in se prestrašil sam nad seboj. Zdel se je zopet sam sebi v primeri z njo neizrečeno grd. A niti trenutke se ni kesa tega, kar je bil rekel. Šel je v svojo sobo in ne da bi pogledal starcev, ki sta pila tam, se je ulegel in se pogreznil v tako trdno spanje, kakor že davno ne.

(Dalje prihodnjič.)

"Brez Trsta ni kruha za Istro!"

(Nadaljevanje in konec)

Proti Podgradu so vrtače globoke, več rodovitne zemlje je v njih. Na onstran Pasjaka piše: "Život damo, Trsta ne damo!" V Šapljanah je napis: "Smo ne borili za Tita. Trst in Jugoslavijo — žrtvovali smo svoje najboljše sinove in hčere!"

Potem se ustavimo sredi požgane vasi, na križišču. To je Rupa. Pod križiščem, na njivi v kotanji stoje trije drogovi; po njih je napeljana struja. Na srednjem drogju je tabla z napisom: "Ovde na ovom stubu bili so obeljeni 2 odbornika i jedna omladinka." Nad napisom je venec. To so bili kmet Franc Iskra in njegova 22-letna hčerka Marija. Potem njihov sosed Franc Sloser. Mladenko so obelili na srednji stolp. Potem, ko so jim spodbili stolce, je Nemec vsakega posebej ustrelil v tilnik. Vesil jih je pa tenente sam. To se je dogajalo aprila 1944. To je bilo tisti mesec, ko se je dogodila tda še strahotnejša stvar. Na križišču je ena tabla. Veliko večja je od one na drogju, kjer je zapisana smrt treh Istranov. Nosita jo dva drogova, vendar pa se vam zdi, ko jo preberete, da je daleč premajhna. Na njej je napisano: "Mučenika Lipa. Dne 30. 4. 1944 talijanski fašisti u skladu sa Njemcima za-

palše selo Lipa i na zverski način poklaše i onda spalše 271 osob: starce, žene, djecu, 10 boraca pala na bojnem polju. Od 450 ostalo nas 170. Za naše žrtve tražimo priključenje Jugoslaviji." Vas Lipa, mučeniška Lipa, leži 2 km od Rupe.

Za Matuljem se odpre pod nami Reški zaliv. V ozadju je vi-

deti masiv otoka Čresa. Spodaj je Opatija, naš Hollywood, vsa v zelenju: za letoviščem je Lovran. Niže njega so se lani zadnje dni aprila izkrcale enote V. armije, da bi osvobodile mučeniško Istro in osvobodile Trst. Teh istrskih pečin pod Lovranom so se takrat oprijele roke naših borcev, ko so se pripeljali pod zaščitno noč preko Kvarnerskega rokava. Takrat je bila v Istri pomlad. V cvetju in zelenju je tudi zdaj vsa obala pod Opatijo. Trta raste tla iz rdeče zemlje, cvetijo marelice in češnje. Druge raste po pobočjih hrastovo grmičevje. Med njim in kame-njem so vedno bolj na gosto oljke, celi oljni nasadi. V Močeničah nam pokažejo napis na pokopališču. Tam piše, da je pokopan na njihovem pokopališču ameriški pilot. Stirje piloti so se rešili, eden se je ubil. Nemci ga niso pustili pokopati. Zato ga je prebivalstvo preneslo s hriba in ga ob dveh ponoči na skrivaj pokopalo. Okrašen grob leži sredi med njihovimi padlimi in umrli. Na grobu je sveže cvetje. "Tako iskreno smo mi verovali v naše zaveznike," pove moški, ki nas je popeljal na pokopališče.

Pod Močeničico, ki leži visoko nad morjem in nad samimi oze-lenimi vrtovi, ki se kakor ve-like stopnice spuščajo strmo proti morju, smo se peljali mimo kraja, kjer je ljudstvo samo pet-

krat razdrlo cesto, da bi "usporili put neprijatelju." Vračamo se in pod nami se iznenada odpre Močeniška Draga. To je rdeča zemlja v kotanji ob morju, so vinogradi in veliki napis: TITO. Potem znova STOJ in znova STOJ. Tabla "Ovde je začela borba za konačno oslobođenje Istre." Potem je kraj, kjer je 27. avgusta 1944 I. istrska brigada uničila dva avta, pobila 24 Švabov ter jih 40 ranila. V Opatiji pa je napis pred hotelom v središču mesta, kjer sta bila ubita dva stražarja, da ne bi Lil okupator nikjer več varen pri delu. Pred osvoboditelji in maščevalci. Ves čas ob obali so hiše, v katerih so gnezili SS-ovci. S terase se je videla modrina Reškega zaliva, v kletkah teh vil pa so klali in mučili borce za osvobodjenje Istre. Ta borba je trajala do zadnjih dni. Nemci in fašisti so klali do zadnjega. Pri Lovranu so Istrani postavili veliki križ nad jamo, v katero so zazidali Nemci pred osvoboditvijo 37 žrtev, potem ko so jih strahovito razmrcarili. Sedmi dan po osvoboditvi so odkrili partizani v jami iznakažena trupla borcev. Svoja življenja so morali dati tik pred osvoboditvijo Istre. Pred Opatijo je ena izmed takih SS-ovskih mučnin razbita. Na podrtinah je napisano: "Tu je bil zločin 28. aprila 1945 zadržni odpor fašistične zveri."

V eni takih hiš, kjer so se pred letom šopirili Nemci, je danes dom za partizanske sirote. 72 istrskih otrok. 52 jih je brez očeta, 12 jih je brez matere. Štiriletna Anđelika iz Istre pa vam pove strahotno zgodbo, kako so koljači prišli v njihovo istrsko vas, v Kaldir, in kako so klali njeno mater. Ona je morala vse to gledati. Nobena muka ji ni ušla. To je zdaj edina njena

Zgrudil se je...

Ko čitam članke o junaštvu in podvigih naših partizanov, zlasti tistih, ki so se popolnoma žrtvovali naši borbi, mi zmeraj stopi pred oči slika tovariša, ki je tiho in neopazeno, a vendar junaško daroval svoje življenje.

Ves dan in še ponoči smo bili na položaju, premočeni in premraženi, ko smo čuvali ostale tovariše naše jedinice, ki so legli k počitku, pred morebitnim napadom sovražnika. Ko so nas ponoči poklicali v vas, je bila v nas vseh ena sama želja: da bi se vsaj malo ogreli! Toda namesto toplega se smo morali sprejeti vest: "Takoj se pripravite za pohod! Čaka nas težka naloga. Razbiti moramo sovražnika, ki močno pritiska na Belo Krajino, na kraj, kjer je sedež naše oblasti."

Hodili smo ves dan in vso noč in ves dan in vso noč je deževalo. Od utrujenosti in mraza že nismo več čutili lakote. Šla sem ob koloni in pogled se mi je ustavil na tovarišu, ki se je globoko upogibal pod težo streliva, ki ga je nosil na hrstu. Moral je imeti že precej let, bil je mrtvaško blede in hropeč. Hlače in suknjič, vse je bilo že strgano, ob vsakem koraku mu je iz čevljev brizgala voda. Bila sem se, da se bo zgrudil.

"Tovariš, naj ti pomagam!" sem ga vprašala.

Odgovoril mi je živahno, brez jadicovanja:

"Kaj še, nosil bom sam, dokler bom mogel, saj vsi nosimo. Ni borbe brez streliva!" Sklonjen se je molče pomikal dalje in vsi smo se molče pomikali naprej, hodili smo se ure in ure. Začelo se snežiti, skoraj do kolena smo se udirali v brogzo. Ne nadomna pa me je nekdo močno potegnil za sanitetno torbico.

"Tovariša, zdaj pa res ne morem več!" Bil je tisti tovariš, ki sem mu že prej hotela odvzeti težko breme. Ko smo mu vzeli strelivo s hrsta, se je zgrudil na tla in bil je — mrtev...

Ni manjše ni bilo junaštvo in žrtev tega borca, ki do smrti ni hotel odložiti streliva, kakor onega, ki je naskočil bunker in padel.

Ko sem gledala na tleh ubogo, izmučeno truplo zvestega partizana, me je obšla ena sama misel: Pripovedovali bomo ljudem o nepopisnem trpljenju in mukah, ki jih prestajamo, nikoli pa ne bomo mogli povedati vsega, kar je pretrpel slovenski partizan...

Alenka Pečjakova.

V Prosveti so dnevno svetovne in delavke vesti. Ali jih čitate vsak dan?

zgodba. Pred očmi jo ima, ko leže, da bi zaspala; pred oči jo dobi, ko se prebudi.

Otroci mučeniške Lipe so bili srečnejši. Nihče ne ve, kaj se je začelo goditi po vasi takrat, ko so Nemci in ustaši ter četniški koljači 30. aprila 1944 obkolili vas, zgnali ljudi v hišo na kraj vasi ter začeli požigati. Ljudje v okoliških vaseh so slišali samo rafale, a ko so se vrnili v vas, ni bilo več vasi, a tudi vaščanov ne več. Našli so pobita telesa, v hiši na koncu vasi pa kosti 269 žena, starcev, mladenk in otrok, nekateri še dveh mesecev niso imeli. Rešil se je edini stari Zmajlo. Napravil se je mrtvega kraj ubite žene ter ni dal znamenja, ko mu je koljač zarinil nož v roko. V hiši na koncu vasi pa so zgoreli stara Jelca Simčičeva, potem njena hči Ana Moljevaca s svojimi štirimi otroci, potem Simčič Nika, ki so ji fašisti in ustaši rezali noge — tako razrezano so jo našli, potem Simčič Tereza in njeno dete, ki so ga zaklali v zbirki in mu izrezali oči — takšno dete so drugi dan našli, ubit je bil starca, katerega so našli z mašno knjigo v roki, potem... potem... Na tabli, ki visi na požgani domačiji piše: "269 žrtev zatvorenih, okrutno mitraljezom pokosenih." Vse stene so obložene z vencmi, mi pa smo stopili med tiste stene kot v svetilnice.

Vračali smo se. Bila je že noč. Na Bazovici smo zvedeli, da je bil popoldne na Šklednu pokol. Kdo je kdaj streljal z mitraljezi na naše ljudi: v naše žene, v naše otroke, v našo mladino? Pojdite v mučeniško Lipo. Tam vam 170 preživelih pove, da so bili to vselej njihovi smrtni sovražniki: Nemci, italijanski fašisti ter ustaški in četniški koljači.

Iv. P.

Za zgraditev opekarne v Sp. Idriji

Delavci in nameščenci sindikalne podružnice Mestnega in okrajnega NO odbora v Idriji so v načrtu za prvomajsko tekmovanje sklenili, da bodo pomagali s prostovoljnim delom pri obnovi.

Na Trgu Maršala Tita, ki so ga tako preimenovali takoj po osvoboditvi, se je preteklo nedeljo v jutranjih urah zbralo 68 članov sindikalne podružnice. Z avtomobili so se odpeljali na delo v Spodnji Idrijo in Kanomljo. Vsak je delal 7 ur. Skupno so napravili 476 delovnih ur. V tem času so pripravili 30 kub. metrov kamenja, 23 kub. metrov prodnega peska ter 5600 kosov zidne opeke. Pri pripravljanju zidne opeke so marljivo pomagali tudi člani NZ. Pripravljeni material bo služil za zgraditev nove opekarne v Spodnji Idriji.

Razni mali oglasi

EXPERIENCED automotive mechanics, experienced on trucks. Steady work. 8 hours per day.

See: Mr. Muzyk

Axle & Equipment Sales Co.
211 E. 23rd Street

MATURE WOMEN for kitchen work, dishwashing, setting up trays, etc. Steady good job

Apply:

Little Company of Mary Hospital
2800 West 95th Street
See Mother Dunstan

TYPIST

Attractive wages. Steady work
Noon meal furnished
See Mother Dunstan
Little Company of Mary Hospital
2800 West 95th Street
Evergreen Park

Slovene Records

10-inch records 79c COD, plus postage
B-001 Ringelstil, polka
B-002 Vesela vdova, polka
Zeleni hribi, valček
Toni Omrcer Orchestra
C-411 Prijubljena polka
Po polj sva se uprahajala, val.
Kruška Orchestra
C-1129 Beer Barrel polka
Helena polka — Emilia polka
Sula's Mueette Orchestra
V-23025 Po jezuru bliz Triglav
Oh, oh ura se bje
V-23026 Jurij Benko vzemi Lenko
Pobije om star bel 18 let
V-23027 Pa kaj to more biti
Mene pa glava boli
V-23028 Mlitar, narod, pesem
Vsi so prihajali
Mirko Jelačin, tenor

12-in. records \$1.25 COD, plus postage
V-73001 Zlata poroka, Del 1.
Zlata poroka, Del 2.
V-73002 Kadra imajo vsi Jaki god
Botrinja, Christening party
"Adria" in Hajer trio
Write for free catalogue of all new

SLOVENE RECORDINGS

to

PALANDECH'S
536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

Razni mali oglasi

GIRLS & WOMEN

Light factory work, full time and part time

Open from 8 A. M. to 4 P. M.

Princes Pat Cosmetics

2700 S. Wells St. — Phone Cal. 2468

MAIDS

General Housework. Experience required. 2 adults. Own room, bath, radio. 7 rooms, 3 baths. Best Wages. Del. 7176.

RADIOS REPAIRED

in your home, any make.

Work guaranteed.

20 years experience.

Long. 2651

TWO WOMEN—English speaking—to live entire summer in separate nice, modern home, located on water near McHenry, Ill. Good pay for doing part time plain cooking for 3 adults and light housework in main home. Write Box 157, McHenry, Ill.

WANTED FEMALE

2 desk clerks

Hours 3:30 to 11:30 P. M.

Call Mr. Wiley.

Drexel 3200

COOK AND GENERAL HOUSEWORK

Own room, bath. No laundry 3 adults, 1 child. References. Good salary

Good salary

Buc. 0070

Van. 4413

SALESMAN

now contacting printers
For immediate increased earnings and details call the Rrtist Bureau

Brunswick 2078

1941 N. Western Ave. R. 307

WOMEN

for cleaning on Saturday nights. Raise in wages after 3 months, 6 months and year

Apply morning between 9 and 12

Room 705

CENTRAL YMCA

19 S. La Salle St.

YOUNG GIRLS & WOMEN

No Experience

For light factory work

Good opportunity for ambitious workers

4515 N. Kedzie

All ste naročeni na dnevnik

"Prosveto" Podpišajte svoj list!

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto za prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$8.00 za eno leto naročnino. Kar pa člani plačajo pri asessmentu \$1.25 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list prodan za člano SNPJ. List Prosveta je vsak dan gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list teden, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrsk državo in Kanado \$8.00

Za Chicago in okolico je \$7.50

1 tednik in 4.90

2 tednika in 3.90

3 tednike in 2.40

4 tednike in 1.20

5 tednikov in nič

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto. list, ki je vaš lastnina.

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$

1. Ime Čl. druživa št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:

2. Čl. druživa št.

3. Čl. druživa št.

4. Čl. druživa št.

5. Čl. druživa št.

Mesto Družva

Nov naročnik

Star naročnik